

P

Laat kinderrechten deze winter niet opnieuw ondersneeuwen

Verschenen in De Morgen op 26 november 2021

Ja, we zitten opnieuw in een erg moeilijke periode en de zorgsector wordt zwaar overbelast. Ja, ons onderwijs staat opnieuw onder druk door de stijgende coronacijfers. En ja, zowel hulpverleners als onderwijzers zijn een onmisbare schakel in onze samenleving en moeten we beschermen en waarderen. Dat vraagt opnieuw om voorzichtigheid en om nieuwe maatregelen.

Wat we als Kinderrechtencommissariaat vragen is: doe deze winter al het mogelijke om kinderen en jongeren zoveel mogelijk te sparen van te veel beperkende maatregelen. Dit gaat verder dan de discussie over mondklappers en quarantaines. Het gaat over basisbehoeften van kinderen en jongeren en over hun recht op onderwijs, op toegang tot sport en vrije tijd, tot de openbare ruimte en de hulpverlening. We vragen om die rechten maximaal te waarborgen.

1) Miskende impact op kinderen en jongeren niet.

Kinderen en jongeren zijn in volle ontwikkeling. Beperkingen hebben op hen een grotere impact. Het belang van de school is groot. Dat bleek al uit onze corona-enquête in de eerste lockdown. Van de 44.000 Vlaamse kinderen en jongeren wilde toen de meerderheid na twee maanden lockdown liever terug naar school. Kinderen en jongeren ervaren meer geweld thuis dan voor corona. Eén op de tien zei soms het slachtoffer te zijn van geweld thuis. Toen ik vorige winter een expert hoorde zeggen “we moeten gezinnen weer opsluiten”, was ik verbouwereerd, wetend wat dat voor sommige kinderen betekent.

2) Mondklappers: volg de experts, maar voorzichtig met algemene plicht.

Van bij de start van de coronacrisis krijgen we bij het Kinderrechtencommissariaat veel meldingen over de mondklappers op school. Van voor- en tegenstanders. Het is onze opdracht om die te bekijken door een kinderrechtenbril: hun recht op onderwijs, op ontwikkeling, op informatie en inspraak enerzijds, en hun recht op de best mogelijke bescherming van hun gezondheid en van de volksgezondheid anderzijds. Van in het begin van de pandemie volgen we de experts over mondklappers en vaccinatie: virologen en artsen hebben de nodige wetenschappelijke expertise in huis om dat af te wegen.

We blijven voorzichtigheid bepleiten voor een algemene mondklapperplicht voor lagereschoolkinderen. Wetenschappelijk zou er evidentie zijn dat mondklappers geen nadelige fysieke effecten hebben, maar eventuele psychologische of taalontwikkelingsrisico's kunnen we nog altijd niet waterdicht inschatten.

Zo vroegen we lagere scholen om genoeg mondklapperpauzes in te laten voor de kinderen: naar buiten kunnen zonder mondklapper of buitenactiviteiten plannen met genoeg afstand. We vroegen om mild te zijn in de toepassing van de mondklapperplicht op school. We zien veel goede

praktijken, maar merken dat er toch kinderen zijn van 10 jaar die buiten moeten sporten met mondmasker. Of dat het mondmasker ook op de speelplaats niet af kan. Het blijft dus belangrijk om de aandacht voor de beleving van kinderen evenwaardig te benaderen.

In tegenstelling tot wat sommigen laten uitschijnen, hebben we nooit beweerd dat mondmaskers schadelijk zijn voor kinderen. Wél dat we er toch maar beter voorzichtig mee omspringen vanuit het voorzorgsprincipe. Door de slechte coronacijfers viel in oktober de beslissing om het mondmasker weer te verplichten in de lagere school. We hebben ons daar toen niet tegen verzet. Ook toen vonden we dat naar school kunnen gaan primeert.

3) Breng mentale gezondheid in rekening.

Deze crisis gaat over zoveel meer dan mondmaskers en quarantaines. Mijn Europese collega's in de landen van de Raad van Europa stelden net als wij vast dat het mentaal welzijn van kinderen en jongeren door de pandemie onder grote druk staat. Internationaal onderzoek en de Hoge Gezondheidsraad zien bij jongeren duidelijk meer eetstoornissen, gameverslaving, depressieve gevoelens en suïcidegedachten. Het is verschrikkelijk dat de fysieke zorg nu uitgesteld moet worden doordat de ziekenhuizen overspoeld worden met coronapatiënten. Maar wat met de psychische gezondheidszorg aan onze jongeren? De wachtlijsten zijn vorig schooljaar ontploft. Ook in die situaties gaat het soms over leven of dood.

4) Overheden, wees creatief en empathisch

We horen nu opnieuw dat gemeenten of provincies vrijetijdsactiviteiten voor kinderen stopzetten, of fuiven en events van de jeugdbeweging verbieden. In één beweging wordt alles opnieuw van tafel geveegd voor kinderen en jongeren.

Het is de verantwoordelijkheid van volwassenen om kinderen en jongeren zoveel mogelijk gewoon jong te laten zijn. Dat vraagt om voorzichtigheid als overheden beperkingen of maatregelen opleggen die kinderen en jongeren te snel uitsluiten van vrijetijdsleven, openbare ruimte of onderwijs.

Het vraagt creativiteit om telkens opnieuw na te gaan hoe we de rechten van kinderen en jongeren maximaal blijven waarborgen. Blijf in de donkerste maanden ook kinderen en jongeren centraal zetten.

Caroline Vrijens, Vlaams kinderrechtencommissaris
26 november 2021